

EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 15.7.2015.
SWD(2015) 140 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

**Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido energoefektivitātes
marķējuma satvaru un atceļ Direktīvu 2010/30/ES**

{COM(2015) 341 final}
{SWD(2015) 139 final}

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

1. Politiskais konteksts

1. Energomarķējuma direktīvā noteikts, ka Komisijai direktīvas un tās deleģēto aktu iedarbīgums jāizvērtē līdz 2014. gadam.
2. Ekodizaina direktīvā noteikts, ka Komisijai direktīvas un tās deleģēto aktu iedarbīgums jāizvērtē līdz 2012. gadam. Minētajā izvērtējumā¹ secināts, ka direktīvas tūlītēja pārskatīšana nav nepieciešama, bet ka to varētu izvērtēt kopā ar Energomarķējuma direktīvu, jo ekodizaina īstenošanas regulām un energomarķējuma deleģētajām regulām, kas piemērojamas tiem pašiem energopatēriņu ietekmējošiem ražojumiem, bieži vien ir saistītas un savstarpēji papildinošas sekas.

2. Izvērtējums un problēmas definēšana

3. Energomarķējuma un ekodizaina direktīvas izveidotas, lai risinātu vienu no pamata problēmām: ražojumiem var būt negatīva ietekme uz vidi atkarībā no tā, kā tos ražo, lieto un likvidē.
4. Ekodizaina direktīva darbojas kā virzošs spēks tirgū, jo saskaņā ar to tiek aizliegti paši neefektīvākie ražojumi. Energomarķējuma direktīva stimulē patērētājus iegādāties energoefektīvākus ražojumus, jo paredz, ka ar energomarķējuma palīdzību patērētāji tiek informēti par ražojuma energopatēriņu. Prasības konkrētiem energopatēriņu ietekmējošiem ražojumiem (piemēram, veļas mazgājamām mašīnām vai elektromotoriem) tiek noteiktas ar deleģētajiem aktiem (attiecībā uz energomarķējumu) un īstenošanas aktiem (attiecībā uz ekodizainu).
5. Novērtējumā nav iztīrīts jautājums, vai energoekonomiju nebūtu rentablāk panākt citos sektoros. Lai sasniegtu dekarbonizācijas un enerģētikas jomā izvirzītos mērķrādītājus, visās nozarēs ir jāveic pasākumi par labu energoekonomijai, un ar ekodizaina pasākumiem un energomarķējumu var sasniegt enerģijas ietaupījumus ar izmaksām, kas līdzvērtīgas nullei vai ir pat mazākas.
6. Galvenā uzmanība pievērsta pamatdirektīvām, nevis atsevišķiem īstenošanas pasākumiem, jo katram īstenošanas pasākumam ir savs ietekmes novērtēšanas process. Visi jaunie ražojumi, uz ko nākotnē varētu attiecināt ekodizainu un energomarķējumu, tiks apzināti 2015.-17. gada darba plānā, ko Komisija iecerējusi pieņemt kā daļu no Aprites ekonomikas paketes 2015. gada otrajā pusē.
7. Ir arī citi politikas pasākumi, ar kuriem varētu paaugstināt energopatēriņu ietekmējošo ražojumu energoefektivitāti, piemēram, fiskāli pasākumi, stimulu shēmas utt. Tomēr šajā ietekmes novērtējumā aplūkotas specifiskās problēmas, kas atklājušās abu direktīvu īstenošanas gaitā. Plašāk raugoties, energomarķējuma un ekodizaina politika visā pasaulē izrādījusies sekmīga. Energomarķējums pastāv 59 valstīs aiz ES robežām, turklāt pusē valstu energomarķējuma dizains ir līdzīgs ES marķējumam. Vismaz 45 valstīs aiz ES robežām ir pieņēmušas prasības par ražojumu minimālo energoefektivitāti.

¹ COM(2012) 765 galīgā redakcija

8. Līdz šim stājušās spēkā 24 ekodizaina īstenošanas regulas, kas aptver visdažādākos ražojumus, sākot ar ledusskapjiem, spuldzēm un apkures katliem un beidzot ar profesionāli un rūpnieciski izmantojamām iekārtām, piem., elektromotoriem un ventilatoriem. Bez tam ir pieņemtas 12 deleģētās regulas par energomarķējumu, kas nosaka, ka daudzi ražojumi (lielākoties patēriņa preces) ES jātirgo ar piestiprinātu energomarķējumu.
9. Runājot par energoekonomiju, lēš, ka, pateicoties pašlaik spēkā esošajiem ekodizaina un energomarķējuma pasākumiem, līdz 2020. gadam varēs ietaupīt 175 Mtoe primārās enerģijas gadā. Kas attiecas uz citiem vides aspektiem, nevis energopatēriņu, šo tiesību aktu ietekme ir grūtāk izmērāma. Lēš, ka energoietaupījumi naudas izteiksmē 2020. gadā sasniegs 100 miljardus euro gadā, t.i., 465 euro uz mājsaimniecību.
10. Prasību noteikšana ES līmenī nāk par labu ne tikai videi un makam, bet arī ES rūpniecībai. ES līmenī saskaņots regulējums samazina ražotāju izmaksas un stimulē inovāciju energoefektivitātes jomā.
11. Tomēr šajā ietekmes novērtējumā ² secināts, ka jo īpaši A+ līdz A+++ klašu ieviešana ir samazinājusi energomarķējuma iedarbīgumu. Ar A+++, A++, A+ klasi energomarķējuma skalu papildināja 2010. gadā, kad pārstrādāja direktīvu, taču tagad marķējums aizvien mazāk motivē patērētājus iegādāties energoefektīvākus ražojumus. Jaunā marķējuma skala patērētājiem ir saprotama, tomēr tas ir mazinājis vēlmi maksāt vairāk par efektīvākiem ražojumiem. Patērētājus vairāk motivē atšķirība starp C un A klasi nekā atšķirība starp A+ un A+++ klasi. Ir jāņem vērā tehnikas nemitīgā attīstība, tāpēc tad, kad vairums tirgū esošo ražojumu pieder pie A+++ klases, marķējuma klašu skala ir jāatjaunina. Skalas atjaunināšana vēl nav veikta, jo nav vispāratzītu metožu. Vēl viena problēma ar energomarķējumu ir tāda, ka aizvien pieaug lielāku modeļu noiets; šie modeļi ir efektīvi un tāpēc pieder pie augstākām energoklasēm, taču absolūtā izteiksmē to energopatēriņš ir daudz lielāks nekā tāda paša veida mazākām ierīcēm.
12. Ekodizainam un energomarķējumam ir vēl citas kopīgas problēmas. Pirmkārt, netiek pildītas ekodizaina un energomarķējuma prasības, pie kā daļēji vainojams tas, ka valstu tirgus uzraudzības iestādes nenodrošina pienācīgu izpildi. Otrkārt, uz daudziem ražojumiem ir attiecinātas nepietiekami vērienīgas prasības, un, treškārt, noteikumu pieņemšanas process ir tik ilgs, ka politikas lēmumu pieņemšanas brīdī attiecīgi tehniskie un sagatavošanās darbi izrādās novecojuši.
13. Pēdējā problēma ir saistīta lielākoties ar ekodizainu: vairāk uzmanības būtu jāveltī arī citiem *vides ietekmējumiem*, ne tikai energopatēriņam lietošanas posmā.

3. Subsidiaritāte

14. Dalībvalstu īstenoti pasākumi saistībā ar ražojumu efektivitāti radītu šķēršļus preču brīvai aprītei ES un lieku slogu nozarei, kam būtu jāievēro dažādi noteikumi dažādās dalībvalstīs. Rīkošanās ES līmenī ir vienīgais veids, kā nodrošināt, ka prasības un marķējums, ko piemēro tirgū laistiem ražojumiem, dažādās dalībvalstīs neatšķiras.

² Ecofys, Evaluation of the Energy Labelling Directive and specific aspects of the Ecodesign Directive, 2014. gada jūnijs; London Economics, study on the impact of the energy label – and of potential changes to it – on consumer understanding and on purchase decisions, 2014. gada oktobris.

4. Mērķi

15. Konkrētais mērķis ir samazināt ražojumu energopatēriņu un citu būtisku ietekmi uz vidi, nodrošinot, ka patērētāji saprātīgā un saprotamā veidā ir par to informēti, un paverot iespējas ražotājiem vidiskas problēmas pārvērst ekonomiskās izdevībās.

5. Politikas variantu apraksts un metodika

16. Tika izskatīti šādi politikas varianti, kā varētu uzlabot energomarķējuma un ekodizaina regulējumu; tie sarindoti pēc problēmu risināšanas vēriena.

1. Jauni nelegislatīvi pasākumi
- 1+. Jauni nelegislatīvi pasākumi + legislatīvi uzlabojumi saistībā ar energomarķējumu
2. Būtiska legislatīva reforma saistībā ar ekodizainu un energomarķējumu
3. Visaptveroša ekodizaina un energomarķējuma reforma, regulējuma attiecināšana uz energopatēriņu neietekmējošiem ražojumiem un tirgus uzraudzības centralizēšana ES līmenī

17. Katrā politikas variantā paredzēti vairāki dažāda vēriena pasākumi, kā risināt dažādas apzinātās problēmas.

18. Tie politikas varianti, kas paredz legislatīvas izmaiņas energomarķējuma regulējumā, ir vienīgie, ar kuriem var risināt energomarķējuma izkārtojuma problēmu. Ir apsvērti trīs apakšvarianti (papildus pašreizējai skalai no A+++ līdz D), kāda varētu būt marķējuma skala:

- a. A-G klases marķējums, un marķējuma klašu skalu atjaunina ik pēc 5–10 gadiem;
- b. ciparu marķējums (piem., 40-100, kam laika gaitā varētu pievienot klases 0-30);
- c. apgriezts ciparu marķējums (piem., 7-1, kam laika gaitā varētu pievienot klases 8, 9 utt.).

19. Ar lielākiem modeļiem saistīto problēmu var risināt ar alternatīviem pasākumiem: vai nu marķējumā likt lielāku uzsvāru uz absolūto energopatēriņu (1. variants), vai noteikt, ka lielākām ierīcēm ir jābūt ar lielāku energoefektivitāti, lai sasniegtu noteiktu energoklasi (1., 2. un 3. variants). Bez tam vēl viens pasākums, kā varētu risināt šo problēmu ar tādu ražojumu grupām, kam ir liels energopatēriņš, ir papildus energomarķējumam informāciju par izmaksām norādīt naudas izteiksmē (1., 2. un 3. variants).

20. Trīs problēmas, kas ir kopīgas gan ekodizainam, gan energomarķējumam, tiek risinātas ar obligātu ražojumu reģistrācijas datubāzi (1.+ variantā tikai attiecībā uz marķējumu, 2. un 3. variantā attiecībā gan uz marķējumu, gan ekodizainu), kas nodrošinātu izpildes un noteikumu pieņemšanas procesa uzlabošanai nepieciešamo informāciju un zināmā mērā risinātu arī nepietiekamā vēriena jautājumu. Šīs problēmas (gan mazākā mērā un ne attiecībā uz izpildi) var risināt ar alternatīvu pasākumu, proti, datu vākšanas pētījumu (1. variants; 1.+ variants to paredz tikai ražojumiem, uz ko attiecināts ekodizains, bet ne marķējums).

21. Vēl citi pasākumi, ar kuriem risināt nepietiekama vēriena problēmu, ir šādi: i) izmantot uzkrāto pieredzi, lai noteiktu prasības par vismazākajām aprites cikla izmaksām (1., 1. un 2. variants), un ii) prasību par vismazākajām aprites cikla izmaksām nomainīt ar daudz vērienīgāku prasību par "peļņas sliekšni" (3. variants).

22. Papildu pasākumi, ar kuriem risināt neatbilstības un vājas izpildes problēmu, ir šādi: ar ES finansētiem projektiem atbalstīt kopīgas uzraudzības darbības (1., 1.+ un 2. variants), panākt saskaņotību ar Komisijas priekšlikumu jaunai tirgus uzraudzības regulai³ (1.+ un 2. variants), optimizēt Energomarķējuma direktīvas noteikumus (1., 2. un 3. variants), noteikt, ka visām ražojumu grupām nepieciešama neatkarīga sertifikācija (2. un 3. variants), centralizēt tirgus uzraudzību ES līmenī (3. variants).
23. Problēmu saistībā ar citiem vides ietekmējumiem var risināt šādi: attiecināt regulējumu uz energopatēriņu neietekmējošiem ražojumiem, kuru izraisītā šāda veida ietekme ir lielāka nekā enerģijas lietošana vien (3. variants), vai arī pārskatīt un atjaunināt ekodizaina analīzes metodiku ("MEErP"), lai to varētu labāk izmantot, analizējot energopatēriņu ietekmējošu ražojumu materiālu izmantošanas efektivitāti (1., 1.+ un 2. variants).
24. Ietekmes analīzē izmantoja modeli, kurā iekļauti dati no visiem priekšpētījumiem un ietekmes novērtējumiem par ražojumiem, uz kuriem attiecināts ekodizaina un energomarķējuma regulējums. Modelī apskatīti tikai energopatēriņu ietekmējoši ražojumi, tāpēc iespēju regulējumu attiecināt uz citiem ražojumiem (3. variants) izvērtēja kvalitatīvi. Īpašā pētījumā pētīja, kā patērētāji izprot dažādu marķējuma izkārtojumu un kā tas ietekmē lēmumus iepērkoties. Visi varianti tika salīdzināti ar atskaides variantu, kur pieņem, ka ekodizainu un energomarķējumu turpina izmantot, taču nav iespējams risināt apzinātās problēmas.

6. Ietekmes analīze

25. Visi varianti dod iespēju vēl vairāk un būtiski samazināt ražojumu energopatēriņu, kā redzams pārskata tabulā šā dokumenta beigās. Jo vērienīgāki ir problēmu risināšanai domātie pasākumi katrā variantā, jo lielāka ir papildus gūtā energoekonomija.
26. Kas attiecas uz patērētāju izpratni, ir skaidrs, ka burtu skalu (piem., no A+++ līdz D vai no A līdz G) patērētāji izprot labāk nekā marķējumu ar cipariem. Kas attiecas uz to, kā marķējums iespaido patērētāju lēmumus iepērkoties, A-G marķējums vispārliedzinošāk rosināja patērētājus iegādāties efektīvākus ražojumus, otrajā vietā bija apgriezta ciparu skala, savukārt marķējums ar cipariem bija pat mazāk motivējošs nekā pašreizējais marķējums no A+++ līdz D.
27. Visi varianti dod iespēju samazināt citus vides ietekmējumus, piem., siltumnīcefekta gāzu emisijas, slāpekļa oksīda emisijas un ūdens patēriņu. Tomēr, ja neskaita siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu, kas ir cieši saistīts ar energoekonomiju, pārējo vides ietekmējumu samazinājums ir pieticīgs salīdzinājumā ar energoekonomiju. Pārējos vides ietekmējumus iedarbīgāk risināt var tikai tajā variantā, ja direktīvas attiecina ne tikai uz energopatēriņu ietekmējošiem ražojumiem, bet arī citiem ražojumiem. Tomēr šādu citu, energopatēriņu neietekmējošu ražojumu radītais vides ietekmējums jau tiek risināts ar citiem tiesību aktiem.
28. Galvenā ekonomiskā ietekme izpaužas kā patērētāju izdevumi (iegādes izmaksas plus enerģijas izmaksas lietošanas laikā), kuri ir atkarīgi no enerģijas cenām. Pieņemot, ka enerģijas cenas līdz 2030. gadam ik gadus pieaugs par 4 %, patērētāju izdevumi visos

³ COM(2013) 75 final

variantos būs mazāki nekā tad, ja jauni pasākumi netiktu veikti; jo vērienīgāks ir variants, jo lielāks šis ieguvums. Ja enerģijas cenu kāpums pēc 2020. gada būtu tikai 0,5 % gadā, arī tad izdevumi visos variantos būs mazāki nekā tad, ja jauni pasākumi netiktu veikti, lai gan ne tik lielā mērā; finansiālie ietaupījumi ir līdzīgi visos variantos.

29. Visos variantos komerciālo ieņēmumu tendences ir atkarīgas no energoekonomijas tendencēm: jo vērienīgāki ir pasākumi, jo lielāki ir komerciālie ieņēmumi. Tas tāpēc, ka parasti (izņemot elektroniku) efektīvāku ražojumu iegādes izmaksas ir relatīvi augstākas. Ieņēmumu prognozes vienādi attiecas gan uz lielākiem uzņēmumiem, gan maziem un vidējiem uzņēmumiem. Aptuveni 80-85 % šo ieņēmumu palielina ES IKP. Apgaismes sektorā ieņēmumi samazinās, jo notiek pāreja uz tādiem gaismekļiem, kuru kalpošanas laiks ir ilgāks un kuri tāpēc jānomaina retāk. Telpu apsildes sektors dod ievērojamu daļu no ieņēmumu pieauguma, un tas skaidrojams ar pāreju uz ģeotermiskajiem siltumsūkņiem. Ja ģeotermisko siltumsūkņu cenas samazinātos vairāk, nekā prognozēts, visos variantus papildu ieņēmumi būtu mazāki.
30. Papildu administratīvais slogs (papildus tam, ko rada pašreizējā tiesiskā regulējuma ievērošana) uzņēmumiem ir ievērojams gadījumā, ja veic būtisku leģislatīvo reformu (2. variants), un liels gadījumā, ja veic visaptverošu reformu (3. variants). Bez tam ik pēc 5-10 gadiem rodas periodisks administratīvais slogs (50 milj. euro ražotājiem un 10 milj. euro tirgotājiem), ja tiek izvēlēts apakšvariants, kas paredz A-G marķējuma skalas atjaunināšanu. Lēš, ka 1.+ variantā paredzētās ražojumu reģistrēšanas administratīvās izmaksas ir 1,5 miljoni eiro visai nozarei kopumā. Tomēr, tā kā noteikumi ir jāpilda obligāti, ražotāji un tirgotāji var skalas atjaunināšanas un reģistrācijas izmaksas (kopā aptuveni 2-5 eurocenti uz marķētu ražojumu) novirzīt uz patērētājiem; patērētājiem šīs izmaksas daudzkārt kompensē finansiālie ieguvumi, ko dod A-G skala, kas ir patērētājiem daudz noderīgāka, lai varētu atpazīt un iegādāties efektīvākus ražojumus.

7. Secinājumi

31. Ja tiek izvēlēti tikai neleģislatīvi pasākumi (1. variants), tie var nest būtisku papildu energoekonomiju, turklāt atrisina vairākas problēmas. Tomēr ar šo variantu nav iespējams atrisināt būtisko problēmu, kas saistīta ar energomarķējuma skalu, jo analīze liecina, ka pastāv labāki risinājumi par pašreizējo skalu no A+++ līdz D.
32. Ja tiktu veikta būtiska (2. variants) un visaptveroša (3. variants) leģislatīva reforma attiecībā gan uz ekodizainu, gan energomarķējumu, tas dotu vislielāko energoekonomiju. Tomēr šie varianti radītu nesamērīgus šķēršļus starptautiskajai tirdzniecībai, jo paredz, ka visi ražojumi ir neatkarīgi jāsertificē. Savukārt, ja regulējumu attiecina arī uz energopatēriņu neietekmējošiem ražojumiem (3. variants), nav skaidrs, vai ir ievērots proporcionalitātes princips: ekodizains un energomarķējums varētu arī nebūt šādiem ražojumiem paši piemērotākie instrumenti, turklāt attiecībā uz daudzām ražojumu grupām šis pasākums pārklātos ar citām vides rīcībpolitikām. Tāpēc ir pamats uzskatīt, ka šis variants pārsniedz to, kas nepieciešams apzināto mērķu sasniegšanai.
33. Variants, kas paredz neleģislatīvus pasākumus + energomarķējuma leģislatīvus uzlabojumus (1.+ variants) šķiet optimālākais no visu ietekmju viedokļa. Ar to tiek pilnīgi vai vismaz lielā mērā risinātas visas apzinātās problēmas, un tas rada ierobežotu administratīvo slogu. Variants ietvertu apakšvariantu — A-G marķējumu —, kas ir labāks

par citām marķējuma skalām. Lēš, ka 1.+ variants kombinācijā ar A-G marķējumu 2030. gadā sniegtu primārās enerģijas papildu ekonomiju 47 Mtoe apmērā.

Pārskata tabulas ar modelēšanas (par 2030. gadu) galvenajiem rezultātiem

<i>Rezultāti neietver ietekmi, ko radītu marķējuma izkārtojuma maiņa</i>	1. variants	1.+ variants	2. variants	3. variants
	Jauni nelegislatīvi pasākumi	Jauni nelegislatīvi pasākumi + legislatīvi uzlabojumi saistībā ar energomarķējumu	Būtiska legislatīva reforma, ekodizains + ekomarķējums	Darbības jomas paplašināšana un tirgus uzraudzības centralizācija
<i>Ietekme uz vidi</i>				
Energopatēriņš (TWh primārās enerģijas/gadā)	-310	-490	-580	labāks nekā 2. variantā
(Mtoe primārās enerģijas/gadā)	-27	-42	-50	
SEG (Mt CO ₂ -ekv./gadā)	-45	-75	-87	labāks nekā 2. variantā
<i>Ekonomiskā ietekme</i>				
Patērētāju izdevumi, ja enerģijas cenas pieaug par 4 % gadā (mljrd. € gadā)	-20	-27	-32	labākajā gadījumā līdzvērtīgs 2. variantam
Patērētāju izdevumi, ja enerģijas cenas pēc 2020. gada pieaug par 0,5 % gadā (mljrd. € gadā)	-8	-9	-10	labākajā gadījumā līdzvērtīgs pārējiem variantiem
Komerčiālie ieņēmumi (mljrd. € gadā)	+16	+30	+35	nav pieejams
<i>Administratīvais slogs</i>				
Kopējais administratīvais slogs (milj. € gadā)	+3	+6	+145	+500-1000

<i>Papildu ietekme, ko rada marķējuma izkārtojuma maiņa</i>	A-G marķējums	ciparu marķējums	apgriezts ciparu marķējums
<i>Ietekme uz vidi</i>			
Energopatēriņš (TWh primārās enerģijas/gadā)	-62	+17	-36
(Mtoe primārās enerģijas/gadā)	-5	+1	-3
SEG (Mt CO ₂ -ekv./gadā)	-9,6	+2,6	-5,5
<i>Ekonomiskā ietekme</i>			
Patērētāju izdevumi, ja enerģijas cenas pieaug par 4 % gadā (mljrd. € gadā)	-3,7	+1,0	-2,2
Patērētāju izdevumi, ja enerģijas cenas pēc 2020. gada pieaug par 0,5 % gadā (mljrd. € gadā)	-1,2	+0,3	-0,8
Komerčiālie ieņēmumi (mljrd. € gadā)	+3,7	-1,0	+2,1
<i>Administratīvais slogs</i>			
Administratīvais slogs uzņēmumiem (milj. €)	60 (ik pēc 5-10 gadiem)	60 (tikai vienreiz)	60 (tikai vienreiz)